YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

6 päivänä heinäkuuta 2005 *

Asiassa T-148/04,

TQ3 Travel Solutions Belgium SA, kotipaikka Mechelen (Belgia), edustajinaan aluksi asianajajat R. Ergec ja K. Möric, sittemmin asianajaja B. Lissoir,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään L. Parpala ja E. Manhaeve, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

jota tukee

Wagon-Lits Travel SA, kotipaikka Bryssel (Belgia), edustajinaan asianajajat F. Herbert ja H. Van Peer sekä solicitor D. Harrison, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana,

jossa kantaja vaatii ensinnäkin kumottavaksi komission päätöksiä olla myöntämättä kantajalle hankintaerää nro 1 hankinnasta numero 2003/S 143 129409, joka koski matkatoimistopalveluja, ja myöntää tämä hankintaerä toiselle yritykselle, ja toiseksi vahingonkorvausta kantajalle tämän tarjouksen hylkäämisestä aiheutuneesta vahingosta,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Pirrung sekä tuomarit N. J. Forwood ja S. Papasavvas,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.3.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Komission palveluhankintasopimuksia koskevat Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavasta varainhoitoasetuksesta annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 (EYVL L 248, s. 1; jäljempänä varainhoitoasetus) ensimmäisen osan V osaston säännökset sekä varainhoitoasetuksen soveltamissäännöistä 23 päivänä joulukuuta 2002 annetun komission asetuksen (EY, Euratom) N:o 2342/2002 (EYVL L 357, s. 1; jäljempänä soveltamissäännöt) säännökset. Nämä säännökset ovat saaneet vaikutteita asianomaisista yhteisön direktiiveistä eli palveluhankintojen osalta julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetusta neuvoston direktiivistä 92/50/ETY (EYVL L 209, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 13.10.1997 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 97/52/EY (EYVL L 328, s. 1).

2 Varainhoitoasetuksen 100 artiklan 1 kohdassa säädetään, että "toimivaltainen tulojen ja menojen hyväksyjä nimeää tämän jälkeen tarjouskilpailun voittajan noudattaen tarjouspyyntöasiakirjoissa määriteltyjä valinta- ja ratkaisuperusteita ja julkisista hankinnoista annettuja sääntöjä". Varainhoitoasetuksen 97 artiklan 2 kohdassa ja soveltamissääntöjen 138 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja 2 kohdassa todetaan, että tarjouskilpailu voidaan ratkaista valitsemalla taloudellisesti edullisin tarjous eli se, jossa hinnan ja laadun suhde on paras.

3 Varainhoitoasetuksen 100 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Hankintaviranomaisen on ilmoitettava jokaiselle hylätylle ehdokkaalle tai tarjoajalle seikat, joiden perusteella tämän ehdokkuus tai tarjous on hylätty — —. Joitakin tietoja voidaan kuitenkin jättää ilmoittamatta, jos niiden ilmoittaminen estäisi lain soveltamista tai olisi yleisen edun vastaista tai vahingoittaisi julkisyhteisöjen tai yksityisten yritysten laillisia kaupallisia etuja taikka haittaisi tarjoajien välistä rehellistä kilpailua."

4 Soveltamissääntöjen 139 artiklan 1 kohdassa säädetään, että "jos tarjoushinnat vaikuttavat poikkeuksellisen alhaisilta, hankintaviranomaisen on, ennen tarjousten hylkäämistä tähän syyhyn vedoten, pyydettävä kirjallisesti täsmennyksiä olennaisiksi katsomistaan tarjouksen osista ja tarkastettava niiden sisältö saamansa selvityksen perusteella".

5 Soveltamissääntöjen 146 artiklan 4 kohdan mukaan "edellä 139 artiklassa tarkoitettujen hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisten tarjousten osalta arviointikomitea pyytää täsmennyksiä olennaisiksi katsomistaan tarjouksen osista".

Asian tosiseikat

6 Puitesopimuksella 98/16/IX.D.1/1, joka on päivätty 13.1.1999, yhtiö nimeltä Belgium International Travel sai komissiolta hoidettavakseen Brysselissä olevan komission henkilöstön matkatoimistopalvelut. Sopimus tehtiin aluksi kahdeksi vuodeksi, ja sitä

oli mahdollista jatkaa kolmeen otteeseen vuodella, jolloin kokonaisajaksi tulisi 1.4.1999–31.3.2004. Sopimus siirrettiin kantajalle 27.2.2001 tehdyllä sopimuksen muutoksella.

7 Hankintailmoituksella, joka julkaistiin 30.5.2003 Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosassa (EUVL 2003, S 103), komissio pani vireille tarjouskilpailun suppeassa menettelyssä viitenumerolla ADMIN/D1/PR/2003/051 virkamiesten ja muun henkilökunnan virkamatkojen sekä muiden, yhteisön toimielinten ja virastojen laskuun tai näiden pyynnöstä matkustavien matkatoimistopalveluista.

8 Asiakirjoista käy ilmi, että komissio peruutti tarjouskilpailun eräiden yhteisön toimielinten hankkeesta luopumisen vuoksi.

9 Varainhoitoasetuksen ja soveltamissääntöjen nojalla komissio julkisti 29.7.2003 *Euroopan unionin virallisen lehden* täydennysosassa (EUVL 2003, S 143) uuden tarjouskilpailun suppeassa menettelyssä viitenumerolla 2003/S 143-129409 virkamiesten ja muun henkilökunnan virkamatkojen sekä muiden, yhteisön eräiden toimielinten ja virastojen laskuun tai näiden pyynnöstä matkustavien matkatoimistopalveluista (ilmoituksen osa II.1.6). Palveluhankinta muodostui tietystä määrästä hankintaeriä, jotka kukin liittyivät yhteen palvelupaikkaan, joita olivat Bryssel (hankintaerä 1), Luxemburg (hankintaerä 2), Grange (hankintaerä 3), Ispra (hankintaerä 4), Geel (hankintaerä 5), Petten (hankintaerä 6) ja Sevilla (hankintaerä 7).

10 Kantaja teki 28.11.2003 kirjatussa kirjeessä komissiolle tarjouksen hankintaeristä nrot 1, 2, 3, 5, 6 ja 7.

11 Komissio ilmoitti kantajalle kirjeessä 24.2.2004, että tämän tarjousta ei ollut hyväksytty hankintaerän nro 1 osalta (jäljempänä hankintaerä 1 tai riidanalainen hankinta) sen vuoksi, että hinta/laatu-suhde oli huonompi kuin valituksi tulleessa tarjouksessa. Tässä kirjeessä todettiin seuraavaa:

"Tutkittuamme tarjouskilpailuun saadut vastaukset ilmoitamme, ettei tarjoustanne valitettavasti ole voitu hyväksyä kyseisen hankinnan erien 1, 2, 3 ja 7 osalta. Tarjouksenne on hylätty seuraavista syistä:

Hankintaerä 1 (Bryssel)

Tarjouksenne (51,55) hinta/laatu-suhde on huonompi kuin toimittajaksi esitettävän yrityksen tarjouksessa (87,62) — —"

12 Kantaja pyysi komissiolta kirjeessään 8.3.2004 tarkempia tietoja riidanalaisen hankinnan osalta valittuun tarjouksen päätymisestä. Kantaja pyysi myös, että komissio keskeyttää sopimuksentekomenettelyn kyseisen hankinnan osalta ja että tämä ei tee sopimusta hankintaa varten valitun yrityksen kanssa.

13 Komissio antoi kirjeessään 16.3.2004 kantajalle tietoa 24.2.2004 tekemänsä, riidanalaisen hankinnan osalta kielteisen päätöksen (jäljempänä kielteinen päätös) sekä sopimuksen tekemistä toisen yrityksen kanssa koskevan päätöksensä (jäljempänä myönteinen päätös) perusteluista. Komissio täsmensi, että kantajan tarjous oli saanut 51,55 pistettä, kun taas valituksi tullut tarjous, jonka oli tehnyt Wagon-Lits Travel (jäljempänä WT tai väliintulija) oli saanut 87,62 pistettä laatua ja taloudellista

puolta koskevassa arvioinnissa sekä että tämän vuoksi WT:n tarjous oli taloudellisesti edullisempi, joten riidanalainen hankinta oli perusteltua antaa viimeksi mainitulle yritykselle. Komissio ilmoitti myös, ettei WT:n tarjous siitä huolimatta, että se oli hinnaltaan nettomääräisesti alempi kuin kantajan tarjous (WT:n indeksillä 100 kantajan indeksiksi tulee 165,56), ollut poikkeuksellisen alhainen ja ettei ollut syytä turvautua [soveltamissääntöjen] 139 artiklan säännöksiin.

14 Komissio esitti kantajalle faksissa 17.3.2004 matkatoimistopalveluja koskevan 31.3.2004 päättyvän puitesopimuksen 98/16/IX.D.1/1 pidennystä 27.6.2004 asti.

15 Komissio perusteli kirjeessään 19.3.2004 puitesopimuksen pidennyspyyntöään toteamalla, ettei ohjeita voida antaa uudelle sopimuspuolelle eli WT:lle eikä uusi sopimus voi tulla voimaan kyseisen puitesopimuksen päättyessä. Kirjeessä nimittäin todettiin, että johtuen "komission ja sopimuspuolen tahdosta riippumattomista ja lyhentämättömissä olevista viiveistä uutta sopimuspuolta ei voida ohjeistaa eikä uusi sopimus voi tulla voimaan [kantajan] sopimuksen luontaisesti päättyessä."

16 Kantaja ilmoitti faksitse 22.3.2004 komissiolle, että se ei halunnut pidentää puitesopimusta ja että tämän johdosta sopimuksen tuli päättyä 1.4.2004.

17 Komissio pyysi kirjeissään 23. ja 26.3.2004 kantajaa toimittamaan WT:lle "matkustajaprofiileja" koskevat asiakirjat, jotka se oli laatinut "virkamatkapalvelujen jatkuvuuden turvaamiseksi". Kantaja ilmoitti kirjeissään 25. ja 31.3.2004 komissiolle kieltäytyvänsä antamasta asianomaisia profiileita WT:lle.

18 Komissio teki 31.3.2004 sopimuksen WT:n kanssa matkatoimistopalveluista Brysselissä. Sopimus tuli voimaan 1.4.2004, ja siinä oli lisäys, jonka mukaan uusi sopimuspuoli voi siirtymäaikana 1.4.–19.5.2004 suorittaa palveluita talon ulkopuolelta eli omista toimistoistaan käsin.

Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset

19 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 26.4.2004 saapuneella kirjelmällä kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen, jossa se vaatii kumottavaksi kielteistä päätöstä ja myönteistä päätöstä sekä vahingonkorvausta näistä kahdesta päätöksestä sille aiheutuneista vahingoista.

20 Kantaja esitti 26.4.2004 pyynnön asian nopeutetusta käsittelystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 76 a artiklan nojalla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi pyynnön 10.6.2004 tekemällään päätöksellä.

21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 26.4.2004 saapuneeksi kirjatulla erillisellä asiakirjalla kantaja esitti hakemuksen välitoimesta, jolla kielteisen päätöksen ja myönteisen päätöksen täytäntöönpanoa lykättäisiin ja komissio määrättäisiin ryhtymään tarvittaviin toimiin myönteisen päätöksen tai sen seurauksena tehdyn sopimuksen vaikutusten pysäyttämiseksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin 27.7.2004 antamalla määräyksellä hakemus hylättiin, ja ratkaisu tuon menettelyn oikeudenkäyntikuluista jätettiin annettavaksi myöhemmin.

22 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 9.6.2004 saapuneella asiakirjalla WT jätti väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua esillä olevaan oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toisen jaoston puheenjohtajan 14.7.2004 antamalla määräyksellä väliintulohakemus hyväksyttiin. WT jätti väliintulokirjelmänsä ja muut osapuolet huomautuksensa tästä kirjelmästä asetetuissa määräajoissa.

23 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti aloittaa suullisen käsittelyn, ja työjärjestyksen 64 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena se pyysi komissiota vastaamaan useisiin kysymyksiin ja WT:tä vastaamaan yhteen kysymykseen sekä esittämään jäljennöksen asianomaisessa tarjouskilpailumenettelyssä tehdyn taloudellista ja teknistä puolta koskevan tarjouksen niiltä osin, jotka eivät olleet luottamuksellisia. Komissio vastasi 9.2.2005 päiväämällään kirjeellä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin, ja WT esitti 14.2.2005 päiväämässään kirjeessä pyydetyn asiakirjan ja vastasi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymykseen.

24 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa kielteisen päätöksen

— kumoaa myönteisen päätöksen

— toteaa komission laittoman menettelyn virheeksi, joka on omiaan saattamaan komission vastuuseen

— määrää työjärjestyksen 64 artiklan nojalla komissiota esittämään kaikki hallussaan olevat asiakirjat, jotka koskevat hankintaerää nro 1 koskevan sopimuksen tekemistä

— palauttaa asian komission käsiteltäväksi aiheutuneen vahingon arvioinnin osalta

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

25 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen kokonaan

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

26 Väliintulija vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Kumoamisvaatimus

27 Kumoamisvaatimuksensa tueksi kantaja vetoaa kahteen kanneperusteeseen. Ensimmäinen koskee soveltamissääntöjen 146 artiklan rikkomista ja ilmeistä virhettä tarjousten taloudellisessa arvioinnissa. Toinen koskee ilmeistä virhettä tarjousten laadullisessa arvioinnissa.

1. *Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee soveltamissääntöjen 146 artiklan rikkomista ja ilmeistä virhettä tarjousten taloudellisessa arvioinnissa*

Asianosaisten lausumat

28 Kantajan näkemyksen mukaan komissio on katsoessaan, ettei WT:n tarjous ole poikkeuksellisen alhainen, ja siten jättäessään noudattamatta velvollisuuttaan pyytää WT:ltä tarpeellisia tarkennuksia tarjouksen sisällöstä, rikkonut soveltamissääntöjen 146 artiklaa, koska kantajan mielestä soveltamissääntöjen 139 artiklaa ei voida soveltaa tässä tapauksessa.

29 Kantajan mukaan WT:n hintatarjous oli 42 prosenttia alempi kuin kantajan tarjouksen ja sellaisen kolmannen tarjoajan tarjouksen keskiarvo, joka oli tehnyt hinnaltaan vielä korkeamman tarjouksen, kun kantajan tarjous oli saanut hinnan osalta indeksin 165,56 ja kallein tarjous indeksin 181,13. Tämän suuren eron olisi pitänyt saada komissio pitämään WT:n tarjousta poikkeuksellisen alhaisena, kun tiedetään, että kantaja oli kirjeessään 8.3.2004 ilmoittanut komissiolle WT:n tarjouksen sisällön luotettavuuteen kohdistuvista epäilyistään.

30 Kantaja korostaa, että vaikka komissiolla on laaja harkintavalta huomioon otettavien seikkojen osalta päätettäessä tarjouskilpailun ratkaisemisesta, yhteisöjen tuomioistuimet kuitenkin tutkivat, että menettelyä ja perusteluja koskevia sääntöjä on noudatettu, että tosiseikat pitävät aineellisesti paikkansa, ettei asiassa ole tehty ilmeistä arviointivirhettä ja ettei harkintavaltaa ole käytetty väärin (ks. asia T-211/02, Tideland Signal v. komissio, tuomio 27.9.2002, Kok. 2002, s. II-3781, 33 kohta).

31 Kantaja huomauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen katsoneen asiassa T-4/01, Renco vastaan neuvosto, 25.2.2003 antamassaan tuomiossa (Kok. 2003, s. II-171, 76 kohta), että neuvoston "on tutkittava sellaisten tarjousten luotettavuus ja asiallisuus, jotka kokonaisuutena vaikuttavat epäilyttäviltä, mikä edellyttää, että neuvosto vaatii tarvittaessa täsmennyksiä epäilyttäviltä vaikuttavista yksittäisistä hinnoista ja erityisesti jos niitä on paljon", ja että lisäksi "se seikka, että kantajan tarjouksen oli katsottu olevan hankintaeritelmän mukainen, ei vapauttanut neuvostoa tämän saman artiklan mukaisesta velvollisuudestaan tarkistaa tarjouksen hinnat, jos tarjousten tutkimisen aikana ja niiden vaatimustenmukaisuuden alkuperäisen arvioinnin jälkeen ilmenee epäilyksiä niiden luotettavuudesta".

32 Tässä tapauksessa kantaja painottaa, että matkatoimistopalvelun hinta muodostuu kunkin hankintaerän osalta hallinnointipalkkiosta (management fee), joka on palkkio matkatoimistolle EU:n toimielinten ja virastojen henkilökunnan matkoihin liittyviä hallinnointikustannuksia varten, sekä toimenpidepalkkiosta (transaction fee), joka on palkkio matkatoimistolle muiden kuin EU:n toimielinten ja virastojen henkilökunnan mutta näiden pyynnöstä matkustavien matkoihin liittyviä hallintokuluja varten.

33 Kantaja muistuttaa, että hallinnointipalkkio muodostuu palkka-, toiminta- ja yleiskustannuksista. Kantajan käsityksen mukaan palkkakustannukset muodostavat pääosan hallinnointipalkkiosta ja sen seurauksena hankintaerään 1 kuuluvien matkatoimistopalvelujen hinnasta. Kantaja on taloudellista puolta koskevassa

tarjouksessaan myös katsonut, että palkkakustannukset olivat 79,5 prosenttia hallinnointipalkkiosta. Koska matkatoimistopalvelujen hinta muodostuu pääosin palkkakustannuksista, komission olisi tullut kantajan mielestä pitää WT:n tarjoamaa hintaa poikkeuksellisen alhaisena.

34 Näin ollen kantaja katsoo, että ainoa mahdollisuus alentaa palkkakustannuksia ja siten tarjouksen hintaa on vähentää merkittävästi palvelusopimuksen toimeenpanevien henkilöiden lukumäärää tai näiden palkan suuruutta kantajan ehdottamiin nähden. Tällaiset vähennykset vaikuttaisivat väistämättä palvelusuoritusten laatuun.

35 Palkkojen osalta kantaja painottaa, että hankintaeritelmän mukaan matkatoimistopalveluja oli tarjottava EU:n toimielinten ja virastojen tiloissa. Virkailijoiden työsopimuksiin sovellettiin tämän vuoksi Belgian lakia, jossa säädetään vähimmäispalkasta työsopimuksia varten.

36 Virkailijoiden lukumäärän osalta kantaja katsoo, että palvelujen laadun takaaminen edellyttää 39 henkilön työpanosta. Koska henkilöstökulut eivät ole pienennettävissä, merkittävä ero WT:n tekemän tarjouksen ja kahden muun tarjoajan tarjouksen välillä saa pitämään tarjousta poikkeuksellisen alhaisena. Kantaja huomauttaa, että vaikka onkin mahdollista tehdä sen tarjousta kilpailukykyisempi tarjous, 42 prosentin eroa on joka tapauksessa vaikea perustella.

37 Kantaja toteaa lisäksi, että komissio on virheellisesti kiinnittänyt huomiota toimenpiteiden määrän ja hallinnointipalkkion suhteeseen, sillä tätä arviointiperustetta ei mainita hankintaeritelmässä. Kantajan mukaan hankintaeriä 1 ja 2 koskevien

toimenpidemäärien ja näitä hankintaeriä koskevien menoarvioiden ei tarvitse olla suhteessa keskenään. Hankintaerää 2 koskeva menoarvio oli vain 12,58 prosenttia hankintaerän 1 menoarviosta. Kantajan mukaan hankintaerälle 2 arvioitu määrä oli vain 22,8 prosenttia hankintaerälle 1 arvioidusta.

38 Kantaja muistuttaa lopuksi, että komissio turvautui muihin kuin hankintaeritelmässä olleisiin arviointiperusteisiin ensinnäkin hallinnointipalkkion osalta sekä toiseksi ottamalla huomioon WT:n esittämän jakojärjestelyn ja sen tekniset ja logistiset keinot.

39 Komission mielestä WT:n tarjous ei ollut poikkeuksellisen alhainen eikä turvautuminen soveltamissääntöjen 139 artiklaan siksi ollut tarpeen. Soveltamissääntöjen 139 artiklan 1 kohdassa käytetty ilmaus "vaikuttavat" ilmentää yhteisön lainsäätäjän halua antaa hankintaviranomaiselle laaja harkintavalta tarjouskilpailumenettelyissä. Komissio huomauttaa samasta artiklasta seuraavan, ettei poikkeuksellisen alhainen tarjous sinänsä ole lainvastainen, koska poikkeuksellisen alhaisen tason selitykseksi voidaan ottaa huomioon siihen oikeuttavia tekijöitä.

40 Komissio korostaa, ettei kantajan toimenpidepalkkion tarkoittamien keskimääräisten kustannusten ja WT:n vastaavan palkkion tarkoittamien keskimääräisten kustannusten välillä ole merkittävää eroa, kun taas näiden kahden tarjoajan hallinnointipalkkioiden välillä on vähäistä suurempi ero.

41 Palkkakustannusten osalta WT oli komission mielestä arvioinut tarvittavan henkilöstön määrän siten kuin pitää, pitäen perustana toimijan keskimääräistä vuotuista toimenpidemäärää. Komission mukaan myös eräässä toisessa tarjouksessa esitettiin pienempää neuvonantajien lukumäärää kuin kantajan tarjouksessa. Kun otetaan huomioon kustannukset henkilöä kohden, WT:n tarjous oli toiseksi alhaisin, kun kantajan tarjous puolestaan oli korkein.

42 Komission mukaan WT:n tarjouksen mukaiset yleiskustannukset puolestaan olivat paljon alhaisemmat kuin kantajan yleiskustannukset.

43 Arviointikomitea oli niin ikään käyttänyt eri parametrejä tarjousten yhtenevyyttä arvioidessaan hallinnointipalkkioiden osalta. Se oli ensinnäkin arvioinut hallinnointipalkkiolla kustannetun virkamatkatoimenpiteen keskikustannuksia suhteessa toimenpidepalkkiolla kustannetun "muita matkoja" koskevan toimenpiteen keskikustannuksiin. Nämä keskikustannukset olivat kantajalla 32,94 euroa ja 14,37 euroa, mutta WT:llä 16 euroa ja 15,66 euroa. Toiseksi se oli verrannut hankintaerää 1 (Bryssel) koskevan hallinnointipalkkion tarkoittamia kustannuksia hankintaerän 2 (Luxemburg) vastaaviin kustannuksiin kutakin hankintaerää koskevan suhteellisen matkamäärän perusteella. Arviosta ilmeni, että WT:n hallinnointipalkkio hankintaerän 1 osalta oli 3,64 kertaa korkeampi kuin hankintaerän 2 osalta 3,56-kertaisella virkamatkojen määrällä. Kantajan hallinnointipalkkio puolestaan näytti olevan suurempi hankintaerän 1 osalta, sillä se oli 7,89 kertaa korkeampi kuin hankintaerän 2 osalta niin ikään 3,56-kertaisella virkamatkojen määrällä.

44 Tämän arvion perusteella komissio piti WT:n tarjousta todenmukaisena, tasapainoisena ja oikeasuhteisena. Komissio toteaa pitäneensä perustana parametrejä, jotka ovat objektiivisia ja tarjousten osalta vertailukelpoisia, jolloin voidaan arvioida tarjouksen teknisen sisällön ja hintatason välinen yhtenevyys.

45 Komissio painottaa myös ottaneensa huomioon WT:n esittämän jakojärjestelyn (toimiston lippujen ostohintaan — verrattuna International Air Transport Associationin (kansainvälisen lentoliikenteen järjestö, jäljempänä IATA) hintaan — neuvottelemien hyvitysten jako toimiston ja komission välillä). Se nimittäin katsoo, että jakojärjestely on merkityksellinen osa yhtäältä arvioitaessa potentiaalisia tuloja, jotka tarjoaja voi diskontata palvelupalkkion lisäksi, ja toisaalta arvioitaessa tarjouksen taloudellista tasapainoa hallinnointipalkkion osalta.

46 WT taas katsoo komission osoittaneen suorittaneensa tutkinnan yksityiskohtaisesti ja tarkasti, joten sen tarjous ei voi vaikuttaa poikkeuksellisen alhaiselta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

47 Komissiolla on laaja harkintavalta huomioon otettavien seikkojen osalta päätettäessä tarjouskilpailun ratkaisemisesta, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan on rajoituttava sen tutkimiseen, että menettelyä ja perusteluja koskevia sääntöjä on noudatettu, että tosiseikat pitävät aineellisesti paikkansa, ettei asiassa ole tehty ilmeistä arviointivirhettä ja ettei harkintavaltaa ole käytetty väärin (ks. asia T-145/98, ADT Projekt v. komissio, tuomio 24.2.2000, Kok. 2000, s. II-387, 147 kohta ja asia T-169/00, Esedra v. komissio, tuomio 26.2.2002, Kok. 2002, s. II-609, 95 kohta).

48 Varainhoitoasetuksen 97 artiklan mukaan "tarjouskilpailu voidaan ratkaista tarjousmenettelyssä tai valitsemalla taloudellisesti edullisin tarjous". Soveltamissääntöjen 138 artiklan mukaan taas "kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous on se, jonka hinta/laatu-suhde on paras, kun otetaan huomioon hankinnan kohteen mukaan määritellyt perusteet".

49 Soveltamissääntöjen 139 artiklasta seuraa, että hankintaviranomaisen on ennen tarjouksen hylkäämistä poikkeuksellisen alhaisena annettava tarjoajan selittää tai suorastaan perustella tarjoustaan. Velvollisuus tutkia tarjouksen vakavuus on seurausta tarjouksen luotettavuuden suhteen ennalta vallitsevista epäilyistä, kun tiedossa niin ikään on, että artiklan pääasiallisena tarkoituksena on, ettei tarjoajaa syrjäytetä menettelyssä ilman, että tällä on ollut tilaisuus perustella poikkeuksellisen alhaiselta vaikuttavan tarjouksensa sisältö.

50 Tämän vuoksi soveltamissääntöjen 146 artiklan täytäntöönpano liittyy erottamattomasti soveltamissääntöjen 139 artiklan täytäntöönpanoon, sillä ainoastaan, jos tarjousta pidetään viimeksi mainitussa artiklassa tarkoitetulla tavalla poikkeuksellisen alhaisena, arviointikomitea on velvollinen pyytämään tarvittavia tarkennuksia tarjouksen sisällöstä ennen sen mahdollista hylkäämistä. Toisin kuin kantaja väittää, siinä tapauksessa, ettei tarjous vaikuta 139 artiklassa tarkoitetulla tavalla poikkeuksellisen alhaiselta, soveltamissääntöjen 146 artikla ei ole asian kannalta merkityksellinen. Niinpä koska arviointikomitean tarkoituksena ei nyt esillä olevassa tapauksessa ole ollut hylätä WT:n tarjousta, koska tämä ei sen mielestä vaikuttanut poikkeuksellisen alhaiselta, soveltamissääntöjen 139 artiklalla ei ole merkitystä.

51 Riidanalaista hankintaa koskevan sopimuksen tekemisen osalta hankintaeritelmän 6 artiklasta ilmenee, että "kunkin hankintaerän osalta hankintasopimus tehdään palvelujen laatu ja esitetty hinta huomioon ottaen taloudellisesti edullisimman tarjouksen tekijän kanssa". Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jokaisen niistä perusteista, joita hankintaviranomainen käyttää taloudellisesti edullisimman tarjouksen selvittämiseksi, ei välttämättä tarvitse olla puhtaasti taloudellinen, sillä sellaisetkin seikat, jotka eivät ole puhtaasti taloudellisia, saattavat vaikuttaa tarjouksen arvoon kyseisen hankintaviranomaisen näkökulmasta (asia C-513/99, Concordia Bus Finland, tuomio 17.9.2002, Kok. 2002, s. I-7213, 55 kohta ja em. asia Renco v. neuvosto, tuomion 67 kohta).

52 Tässä tapauksessa matkatoimistopalvelujen hinta muodostuu kahdesta pääasiallisesta osatekijästä: 1) hallinnointipalkkiosta, joka vastaa palkka-, toiminta- ja yleiskustannusten kokonaiskuukausimäärää, sekä 2) toimenpidepalkkiosta, joka on palkkio matkatoimistolle EU:n toimielinten ja virastojen pyynnöstä matkustavien matkoihin liittyviä hallintokuluja varten.

53 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, että kantaja ei kyseenalaista WT:n toimenpidepalkkiota vaan pelkästään riitauttaa tämän esittämän hallinnointi-

palkkion suuruuden. Onkin määritettävä, onko komissio tehnyt ilmeisen arviointivirheen hallinnointipalkkion — kaikilta osiltaan tarkasteltuna — taloudellisen sisällön osalta, kun WT:n tarjous on hallinnointipalkkion osalta halvin, kantajan tarjous vastaavalta osalta kallein ja kun kaksi muuta tarjousta sijoittuvat näiden väliin.

Palkkakustannukset

54 Palkkakustannukset määräytyvät virkailijoina olevien henkilöiden lukumäärän sekä toisaalta kunkin virkailijan aiheuttamien kustannusten perusteella.

55 Virkailijoiden lukumäärä saattaa olla hyödyllinen mittari tarjouskilpailun kohteena olevien palvelujen hyvän toteuttamisen edellyttämien tarpeiden mahdollisen aliarvioinnin suhteen. Tätä lukua ei kuitenkaan voida pitää ratkaisevana mittarina, sillä jonkin tarjoajan organisaatiorakenteen tehokkuus voi selittää virkailijoiden alhaisemman lukumäärän.

56 Nyt esillä olevassa tapauksessa virkailijoiden tarvittavaa lukumäärää arvioidessaan WT pitää perustana toimijan keskimääräistä vuotuista toimenpidemäärää, koska tämä laskutapa perustuu objektiivisiin ja todenmukaisiin perusteisiin. WT ilmoitti vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen, että sen tarpeelliseksi katsoma virkailijoiden määrä oli hankintaerän 1 osalta 29, kun tiedetään, että yhdessä muussa tarjouksessa määrä oli vielä korkeampi.

57 Kantajan arvio, jonka mukaan palvelujen toteuttamiseen tarvitaan 39 henkilöä, ei ole asian kannalta merkityksellinen, koska ei ole poissuljettua, että muut tarjoajat voivat sisällyttää tarjoukseensa vähemmän virkailijoita erityisesti suorituskykyisemmän toimintatavan ja paremman teknisen kilpailukyvyn ansiosta.

58 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei kantaja ole oikeudellisesti riittävällä tavalla osoittanut, että WT:n arvio virkailijoiden määrästä oli epäasianmukainen ja että tämä oli arvioinut tuon määrän liian pieneksi.

59 Henkilöä kohti aiheutuvien kustannusten osalta on muistettava, että WT:n hintatarjous oli toiseksi alin virkailijaa kohden, kun taas kantajan esittämä hinta oli korkein.

60 Tämän seikan valossa on ilmeistä, ettei WT ollut ainoa taloudellinen toimija, joka arvioi hankintaerän 1 tarpeet kustannuksiltaan alemmiksi kuin kantaja. Lisäksi se seikka, että erään toisen tarjoajan tarjous oli kustannuksiltaan henkilöä kohden alhaisempi kuin hyväksytyksi tulleen tarjouksen tekijän tarjous, on saattanut vahvistaa hankintaviranomaisen arviota, jonka mukaan WT:n hintatarjous ei ollut poikkeuksellisen alhainen.

61 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kantajan väittävän ainoastaan, että WT:n tarjouksessa oli joko riittämätön virkailijoiden määrä tai poikkeuksellisen alhainen palkka näille. On kuitenkin huomattava, ettei kantaja ole esittänyt seikkoja, joilla voidaan osoittaa komission tehneen ilmeisen arviointivirheen. Niin ollen hankintaviranomainen on voinut katsoa, että WT:n esittämä virkailijamäärä oli johdonmukainen ja että hyväksytyksi tullut tarjous ei ollut poikkeuksellisen alhainen.

Toimintakustannukset

62 Hankintaeritelmän liitteestä 2 käy ilmi, että toimintakustannukset muodostuvat ensinnäkin kuluista, jotka liittyvät siihen, että toimisto on asettanut määräajan koskemaan aikaväliä siitä päivästä, jona toimisto maksaa laskut tavarantoimittajilleen, siihen päivään, jona komissio maksaa laskut toimistolle, ja toiseksi kaikista muista kuluista ja kustannuksista, jotka tulevat pääoma- ja kulutushyödykkeistä, ylläpidosta sekä tieto- ja viestintämateriaalin käytöstä sopimuksen toteuttamiseksi.

63 Kantaja ei ole esittänyt todisteita siitä, että WT:n arvioimat toimintakustannukset ovat poikkeuksellisen alhaisia, vaan on kirjallisesti esittämässään vain määrittänyt mainittujen kustannusten osatekijät selittämättä, millä tavoin WT:n arvio on ollut poikkeuksellisen alhainen.

Yleiskustannukset

64 Yleiskustannusten osalta on huomattava, että komissio on voinut todeta WT:n tarjouksen yleiskustannusten osalta kantajan tarjousta paljon alhaisemmaksi. Tästä kustannuserästä on todettava, että tarjoajat suorittavat arvioinnin oman käytäntönsä ja kokemuksensa mukaan. Tämän vuoksi kantajan arvioita ei voida pitää standardina, kun kunkin tarjoajan organisaation erityisluonne voi selittää alemmat kulut.

65 Komission mielestä WT on pyrkinyt "minimoimaan kustannukset turvaten samalla korkean laatutason, mikä tapahtuu edistyksellisten tuottavuusmenetelmien ansiosta hyvin suorituskykyisen infrastruktuurin ja tekniikan avulla". Kirjallisesta vastauksesta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymykseen ilmenee, että komissio on ottanut huomioon sen, että WT kykeni esittämään palvelujen tuottamiseen optimaalisiksi arvioituja ratkaisuja kustannusten pienentämiseksi, mutta myös kekseliäitä tietoteknisiä ratkaisuja. Lisäksi WT:n tarjouksen teknisten ja logististen resurssien tyhjentävä kuvaus antoi komissiolle mahdollisuuden varmistaa, että käytetty infrastruktuuri ja kehitetyt työvälineet oli suunnattu tuottavuuteen ja kustannusten vähentämiseen, samalla kun turvattiin palvelujen tehokkuus. Teknistä puolta koskevassa tarjouksessa myös ilmaistiin huoli parhaan palvelun tuottamisesta edullisimmin kustannuksin.

66 Näin ollen ja tämän valossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio on pyrkinyt tutkimaan, että yleiskustannukset varmistavat suoritettavien palvelusten hyvän toteutuksen ja että hyväksytyksi tullut tarjous on luotettava ja vakavasti otettava.

67 On niin ikään huomattava, että arviointikomitea on tutkinut hallinnointipalkkion yhtenevyyden vertaamalla ensiksi hallinnointipalkkiolla kustannetun virkamatkatoimenpiteen keskimääräisiä kustannuksia toimenpidepalkkiolla kustannetun "muita matkoja" koskevan toimenpiteen keskimääräisiin kustannuksiin. Vertailu osoitti kyseiset kustannukset kantajan tarjouksessa lähes kaksi kertaa suuremmiksi kuin toimenpidepalkkiolla kustannetun toimenpiteen keskikustannukset (32,94 euroa ja 14,37 euroa), toisin kuin WT:n tarjouksessa, jossa kustannukset erosivat vain hienokseltaan (16 euroa ja 15,66 euroa).

68 Arviointikomitea vertaili toiseksi hallinnointipalkkion tarkoittamia kustannuksia hankintaerien 1 (Bryssel) ja 2 (Luxemburg) osalta kunkin hankintaerän suhteellisen volyymin perusteella. WT:n tarjous on voinut vaikuttaa hankintaviranomaisen mielestä luotettavalta, koska hallinnointipalkkio hankintaerän 1 osalta oli 3,64 kertaa

korkeampi kuin hankintaerän 2 osalta ja 3,56-kertaisella virkamatkojen määrällä, eli kyseessä on asianmukainen suhde, joka ei ilmennä tarjottujen hintojen epäyhtenevyyttä. Sitä vastoin kantajan hallinnointipalkkio näytti olevan paljon korkeampi hankintaerän 1 osalta, sillä se oli 7,89 kertaa korkeampi kuin hankintaerän 2 osalta niin ikään 3,56-kertaisella virkamatkojen määrällä.

69 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantaja riitauttaa tämän suhteellisen vertailun mutta ei osoita sitä virheelliseksi, ja että lisäksi on tiedossa, että vastoin kantajan väitteitä komissio turvautui tähän vertailuun ainoastaan varmistaakseen hyväksytyksi tulleen tarjouksen yhtenevyyden eikä suinkaan tehdäkseen sopimuksen hankintaerästä 1. Komissio on siis voinut asianmukaisesti katsoa, että WT:n tarjoukseen sisältyvä hallinnointipalkkio oli vakavasti otettava ja luotettava.

Jakojärjestely

70 On komission tapaan katsottava, että jakojärjestely on otettu huomioon tarjouksen laadun määrityksessä sen osoittamiseksi, että komissio on perustellusti ollut pitämättä tarjousta poikkeuksellisen alhaisena. Tätä osatekijää on käytetty koko taloudellista puolta koskevan tarjouksen luotettavuuden ja vakavasti otettavuuden varmistamiseksi eikä sopimuksenteon perusteena. Koska palveluiden suorittajan saama koko hyvitys johtaa suhteellisesti määrittyvään hyvitykseen komissiolle ja koska tässä tapauksessa WT:n tarjouksessa esitettiin merkittävää osaa lisätuloista jakojärjestelyn puolelle, komissio on kyennyt varmistumaan hallinnointipalkkion taloudellisesta tasapainosta.

71 Edellä todetun johdosta ei ole ilmeistä, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että WT:n taloudellista puolta koskeva tarjous oli taloudellisesti edullisin olematta kuitenkaan poikkeuksellisen alhainen. Näin ollen ensimmäinen kanneperuste on hylättävä.

2. *Toinen kanneperuste, joka koskee ilmeistä virhettä tarjousten teknisen puolen laadun arvioinnissa*

Asianosaisten lausumat

72 Kantajan mukaan komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen antaessaan WT:n tarjoukselle korkeimmat pisteet (87,62/100) palvelujen laadun osalta. Sen käsityksen mukaan ja parempien pisteiden perustelemiseksi WT:n tarjouksessa täytyi olla merkittävät takeet matkatoimistopalvelujen laadusta, mutta myös sen esittämiä laadun takeita paremmat laadun takeet. Kantajan mielestä WT:n tarjouksessa ei kuitenkaan mitenkään taata kyseisten palvelujen riittävää laatua.

73 Kantajan näkemys on, ettei WT:llä, joka otti palvelukseen 14 virkailijaa aiemmista 35 virkailijastaan, ollut palvelujen hyvän laadun takaamiseen tarvittavaa henkilökuntaa.

74 Kantaja toteaa, ettei sille esitetty moitteita puutteista puitesopimuksen aikana eli 1.4.1999–31.3.2004 suoritetuista palveluista. Sisäisessä 6.12.2001 päivätyssä muistiossa virkamatkoista vastaavan komission yksikön päällikkö oli todennut sen matkatoimistopalvelut hyviksi ja pitänyt niitä "joka suhteessa myönteisinä". Kantaja katsookin tarjouksensa olleen täysin hankintaeritelmässä asetettujen vaatimusten mukainen.

75 Kantaja korostaa, että komissio tiesi jopa jo ennen sopimuksen täytäntöönpanon alkua, että WT ei voi taata palvelujen asianmukaisuutta kolmen kuukauden jaksolla, joka vastaa yhtä kahdeksasosaa sopimuksen alkuperäisestä kestosta. Kantajan

mukaan hankintaeritelmän liitteessä 1 tehdään matkatoimistopalvelujen tuottamisesta toimielinten tiloissa palvelun toteuttamisen ehdoton edellytys, kun lisäksi tiedetään, että sopimus voidaan irtisanoa silloin, "kun sopimuksen toteuttaminen ei ole tosiasiallisesti alkanut kolmessa kuukaudessa tätä varten säädetystä ajankohdasta". Kantaja ihmettelee myös, miten WT:lle voidaan antaa korkeimmat laatupisteet, vaikka tarjousten arvioinnin aikaan oli nähtävissä, ettei tämä pysty toteuttamaan sopimusta kolmeen kuukauteen.

76 Kantajan mielestä hankintaerää 1 koskevan sopimuksen tekeminen WT:n kanssa on tehty piittaamatta määräyksistä, jotka ovat hankintaeritelmässä, jonka liitteessä 1 todetaan tarjousten tutkittavaksi ottamisen edellytykseksi sen osoittaminen, että tarjoajalla on tarvittavat luvat myöntää matkalippuja, sekä tarkennetaan, että IATA:n lisenssinumeroa (jäljempänä IATA-lisenssi) edellytetään ennen sopimuksen alkua. WT:n kanssa 31.3.2004 tehtyä sopimusta alettiin kuitenkin toteuttaa vasta 1.4.2004 alkaen, eikä WT pystynyt esittämään mainittua lisenssinumeroa. Kantaja katsookin olleensa ainoa hankintaeritelmää IATA-lisenssin saamisen osalta noudattanut tarjoaja.

77 Komissio puolestaan katsoo arvioineensa tarjousten teknisen puolen laadun hankintaeritelmän ja ennen tarjouskilpailua laadittujen arviointimenetelmien mukaisesti, tekemättä ilmeistä arviointivirhettä.

78 Mitä taas tulee mahdottomuuteen taata sopimuksen toteuttamista 1.4.–27.6.2004, komissio toteaa, ettei yksikään sopimuspuoli kantajaa lukuun ottamatta kyennyt saattamaan päätökseen niitä hallinnollisia ja teknisiä muodollisuuksia, jotka olivat edellytyksenä palvelulle komission tiloissa kuudessa viikossa hankintapäätöksestä ja enintään kuukaudessa ensimmäisestä aikataulun mukaisesta ajasta sopimuksen allekirjoittamista varten. Tämän takia komissio pyysi kantajaa jatkamaan palvelua, mihin kantaja ei lopulta myöntynyt.

79 Komissio painottaakin, että hankintaviranomaisesta riippumattomista ennalta-arvaamattomista tapahtumista johtuvassa ja yhteisön edut vaarantavassa pakottavassa hätätilanteessa sen oli pakko turvautua soveltamissääntöjen 126 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Niinpä se allekirjoitti kyseessä olevan sopimuksen, jossa oli lisäys, jonka mukaan uuden sopimuspuolen oli mahdollista toteuttaa palvelut talon ulkopuolelta käsin eli omissa tiloissaan siirtymäaikana 1.4.–19.5.2004 eikä kolmen kuukauden ajan, kuten kantaja väittää.

80 Komissio toteaa tältä osin joutuneensa odottamatta tilanteeseen, jossa hankkeesta luopuivat useat toimielimet, kuten Euroopan parlamentti ja yhteisöjen tuomioistuin. Tässä tapauksessa hankintaeritelmässä ei määrätty tarkkaa ajankohtaa palvelun toteuttamisen alkamiselle, paitsi että sopimus oli allekirjoitettava 30.6.2004 mennessä ja että tarjoukset olivat voimassa yhdeksän kuukautta 2.12.2003 lukien. WT oli koko ajan kykenevä toimeenpanemaan riidanalaisen hankinnan, jonka piti alkaa viimeistään 1.7.2004.

81 Komissio myös kiistää tienneensä useita toimielimiä kattavan tarjouskilpailun aikana vaikeuksista, joita oli aiheutunut toimielinten luopumisesta. Tekniset ja hallinnolliset ongelmat, jotka tekivät mahdottomaksi toteuttaa hankintaa 1.4.2004 alkaen toimielinten tiloissa, nimittäin tulivat ilmi vasta 8.3.2004 WT:n kanssa pidetyn kokouksen kuluessa. Näin ollen komissio katsoo, että ongelmat olivat tiedossa vasta tarjouskilpailun päättymisen jälkeen, mikä pakotti komission löytämään tarkoituksenmukaisen ratkaisun.

82 Komissio korostaa, että hankintaeritelmän mukaan IATA-lisenssi vaadittiin vasta ennen palvelujen alkamista eli tarjouskilpailumenettelyn päättymisen jälkeen. Kyseinen lisenssi ei myöskään ollut laadun arviointiperuste.

83 WT puolestaan kiistää sen, että paikalla jo olevalle sopimuskumppanille on ilman muuta annettava korkeimmat pisteet.

84 IATA-lisenssien osalta WT toteaa, että sillä kyllä oli kattava lisenssi Belgiassa tapahtuvaa toimintaa varten ja IATA-lisenssit kutakin toimistoa varten. WT:n mukaan yhdelläkään tarjoajalla kantajaa lukuun ottamatta ei voinut olla lisenssiä komission sisätiloihin. Lisäksi WT huomauttaa hankintaeritelmän liitteestä 1 (lauseke 2.2) käyvän ilmi, ettei sopimuksen toteuttamista varten olevan IATA-lisenssin numeron hallussapito ollut edellytyksenä tarjouksen tutkittavaksi ottamiselle.

85 Virkailijoiden määrän osalta WT lopuksi muistuttaa täyttäneensä hankintailmoituksessa mainitun edellytyksen. Sillä näet oli vähintään 70 virkailijaa Belgiassa, ja sen mukaan virkailijoilla enimmäkseen oli hankintaeritelmän liitteessä 1 olevassa 5.2 artiklassa tarkoitettu ammattipätevyys.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

86 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tarjousten laatua on arvioitava itse tarjousten perusteella eikä tarjoajien hankintaviranomaisen tekemistä aiemmista sopimuksista saaman kokemuksen tai sellaisten valintaperusteiden, kuten ehdokkaiden teknisen kapasiteetin, perusteella, jotka on tarkastettu jo hakemusten valintavaiheessa, eikä niitä voida ottaa enää uudelleen huomioon tarjousten vertailemiseksi (asia 31/87, Beentjes, tuomio 20.9.1988, Kok. 1988, s. 4635, 15 kohta ja em. asia Esedra v. komissio, tuomion 158 kohta).

87 Nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa hankintaeritelmän 6 artiklasta ilmenee, että sopimuksentekoperusteita on kaksi: palvelujen laatu ja tarjottu hinta. Tarjouksen laatua on arvioitava neljän kriteerin avulla: i) henkilökunta, ii) tekniset ja logistiset välineet, iii) tiedon hallinta ja välitys sekä iv) kyky neuvotella parhaat hinnat.

88 Niin ollen kantajan aiempi kokemus ei voi olla esteenä sille, että on olemassa tarjous, jonka on tehnyt toinen tarjoaja, joka kykenee tarjoamaan kantajan palveluja laadukkaammat palvelut ja joka tarkoituksenmukaisella tavalla täyttää neljä kriteeriä, joilla määritetään saatava laatu.

89 Virkailijoiden määrän suhteen WT esitti hankintaerän 1 osalta 29 virkailijaa, kun taas kantajan tarjous käsitti 39 virkailijaa. WT:n arvio on voinut vaikuttaa komission mielestä luotettavalta, kun tiedetään, että WT:n tuottavuus ja tehokkuus, sellaisina kuin tämä on ne eräässä edellä 65 kohdassa mainitussa kirjallisessa vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle esittänyt, saattavat selittää virkailijoiden pienemmän lukumäärän kantajaan verrattuna ilman, että palvelun odotettu laatu kärsii.

90 Lisäksi on muistettava, ettei varainhoitoasetuksessa eikä soveltamissäännöissäkään edellytetä, että tarjoajalla todella on tarjouksentekohetkellä henkilökuntaa sille mahdollisesti tulevan sopimuksen toteuttamiseen. Jokaisen hyväksytyksi tulleen tarjoajan on näet kyettävä aloittamaan palvelu tarjouskilpailun seurauksena syntyvässä sopimuksessa määrättynä päivänä eikä suinkaan ennen kyseisen sopimuksen lopullisesti saamista itselle. Jos edellytetään, että tarjoajalla on tarvittava määrä virkailijoita tarjouksentekohetkellä, annetaan etuasema paikalla jo olevalle tarjoajalle ja tehdään tyhjäksi koko tarjouskilpailun ydin. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa hankintaeritelmässä edellytetään ainoastaan, että tarjoajalla on tarjouksentekohetkellä ainakin 70 virkailijaa Belgiassa, minkä edellytyksen WT täyttää.

91 On huomattava, että WT:n — joka ei voinut saada vaadittavaa IATA-lisenssiä eikä siten suorittaa palveluja talon sisältä käsin 1.4.2004 lukien — kohtaamat toteutusvaikeudet liittyivät eräiden toimielinten luopumiseen, mikä johti tarpeeseen järjestää toinen tarjouskilpailu, ja ilmaantuivat vasta sopimuksenteon jälkeen. Nämä vaikeudet nimittäin tulivat ilmi vasta 8.3.2004 komission ja WT:n kokouksessa. Tämän vuoksi kantajan väite siitä, että WT:n toteutusvaikeudet sopimuksen kolmen ensimmäisen kuukauden aikana eivät voineet oikeuttaa korkeisiin pisteisiin ja että niiden olisi pitänyt saada komissio irtisanomaan WT:n kanssa allekirjoitettu lopullinen sopimus, on vailla merkitystä.

92 Kun tarkastellaan hankintaeritelmän liitteenä olevaa sopimusluonnosta, irtisanomismahdollisuus on annettu vain toimielimelle, mikä on toisin kuin kantaja väittää. Tässä tapauksessa kuitenkin komissio katsoi, ettei kyseistä palvelua toimitettu kohtuuttoman myöhään ja ettei sen toteutus ollut johtanut liian pitkään viipeeseen, kun lisäksi on tiedossa, että WT aloitti palvelun 1.4.2004 sopimuslisäyksessä määrättyjen ja mukautettujen ehtojen mukaisesti.

93 Hankintaeritelmää tarkasteltaessa huomataan myös, ettei kyky tuottaa heti palveluja ollut laadun arviointiperuste, sillä eritelmässä asetettiin palvelun aloittamiselle pelkästään takaraja, joka käsiteltävänä olevassa tapauksessa oli 1.7.2004. Niinpä se, että WT ei pystynyt tuottamaan palvelua talon sisältä käsin 1.4.2004 alkaen, ei merkitse hankintaeritelmän noudattamatta jättämistä, sillä siinä oli asetettu ainoastaan palvelun aloittamisen määräaika. WT näet tuotti palveluja talon sisältä käsin 24.5.2004 alkaen eli yli kuukautta ennen hankintaeritelmässä asetettua takarajaa.

94 Sopimuksen toteuttamista varten olevan IATA-lisenssin osalta hankintaeritelmässä todetaan, että "sopimuksen toteuttamista varten olevan IATA-lisenssin numero ja paikallisten matkatoimistoviranomaisten todistus — — edellytetään hankittaviksi sopimuksen alkuun mennessä — —" (hankintaeritelmän liite 1, artikla 2.2). WT ilmoitti istunnossa, että se oli saanut 10.5.2004 A-lisenssin, jota vaaditaan IATA-

lisenssin saamiseksi myöhemmin. Nyt esillä olevassa tapauksessa WT sai IATA-lisenssin 18.5.2004. Koska WT:llä siis oli kyseinen lisenssi 1.7.2004 mennessä, se on noudattanut hankintaeritelmän määräyksiä.

95 Neuvottelumenettelyyn turvautumisesta todetaan soveltamissääntöjen 126 artiklan 1 kohdan c alakohdassa, että "hankintaviranomainen voi käyttää neuvottelumenettelyä julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta siltä osin kuin se on välttämätöntä, kun muille menettelyille asetettuja määräaikoja ei voida noudattaa, sen vuoksi, että asia on äärimmäisen kiireellinen ennalta arvaamattomista, hankintaviranomaisesta riippumattomista syistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan yhteisön edun".

96 Mitä tulee syiden hankintaviranomaisesta riippumattomuuteen, on huomattava, että komissio julkaisi sen vuoksi, että muut toimielimet luopuivat hankkeesta, uuden hankintailmoituksen 29.7.2003, mikä johti aikataulujen yhteensopimattomuuteen. Komissio totesi vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen, että sen annettua hyväksyntänsä hankintailmoituksen julkaisemiselle parlamentti alkoi 3.6.2003 pidetyssä kokouksessa epäröidä tarjouskilpailussa mukana olemista. Tämä suhtautui varauksin sopimuksen tekemiseen sen pohjalta, että hankintaeränä on kaupunki. Parlamentin henkilöstöjohtaja ilmoitti muistiossaan 11.6.2003, että parlamentin on mahdotonta viimeistellä hankintaeritelmää 30.10.2003 mennessä. Parlamentin esittämän määräajan noudattaminen olisi vaarantanut tarjouskilpailun kulun voimassa olevan sopimuksen takarajana olevan päättymisajan (31.3.2004) takia. Parlamentti ilmoitti 8.7.2003 luopuvansa hankkeesta, mikä johti myös muiden toimielinten luopumiseen siitä. Komissio totesi niin ikään, ettei se voinut tarjouspyynnössä määrittää palvelun alkuajankohtaa vaan pelkästään takarajan, koska kullakin hankintaerällä oli omat erityispiirteet, kuten eri päättymispäivät, mikä teki mahdottomaksi asettaa yhtä ainoaa ajankohtaa palvelun aloittamiselle kaikille hankintaerille. Lisäksi komissio sai tietoonsa vasta kokouksessa 8.3.2004, että palvelujen suorittamiseksi "talon sisältä käsin" edellytettävän IATA-lisenssin saamisprosessi vaati aikaa ja saattoi näin aiheuttaa viivettä palvelujen suorittamisessa.

97 Sen vuoksi komissio pyysi tämän toimielinten luopumisesta johtuvan ongelman ratkaisemiseksi kantajaa turvaamaan palvelun 6–8 viikon mittaisena siirtymäaikana, mihin tämä ei suostunut.

98 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että aikataulu, joka oli häiriintynyt joidenkin toimielinten odottamattomasta luopumisesta ja kantajan kieltäytymisestä jatkaa palvelua siirtymäajan, ei sallinut komission pitää yllä matkatoimistopalvelun jatkuvuutta turvautumatta sellaisen sopimuslisäyksen allekirjoittamiseen, jossa WT:n annettiin tuottaa palveluja "talon ulkopuolelta käsin" 1.4.–19.5.2004 komission kohtaaman pakottavan hätätilanteen hoitamiseksi.

99 On myös ilmeistä, ettei komissiolla ollut mitään osaa kyseisissä luopumisissa, koska ne johtuivat siitä riippumattomista syistä ja olivat odottamattomia, sillä parlamentin varauksellisuus tuli ilmi vasta hankintailmoituksen alkuperäisen julkaisemisen jälkeen.

100 Yhteisön edun vaarantumisen osalta on katsottava, että tässä asiassa kyseessä olevan palvelun jatkumisen tärkeys, kun kyseessä on lähes 57 000 virkamatkaa vuodessa, on sellainen seikka, että komission oli huolehdittava sen jatkuvuudesta turvautumalla neuvottelumenettelyyn.

101 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, ettei neuvottelumenettelyä ole käytetty tarjouskilpailun yhteydessä. Menettelyä on käytetty ainoastaan tarjouskilpailusta seuranneeseen 31.3.2004 allekirjoitettuun pääsopimukseen tehtävän lisäyksen allekirjoittamiseen. Lisäyksen ainoana funktiona oli mahdollistaa kyseisen palvelun tarjoaminen talon ulkopuolelta käsin 1.4.–19.5.2004 ottaen huomioon, ettei kantaja suostunut jatkamaan palvelua siirtymäaikana.

102 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo niin ikään, että hankintaeritelmän perusteella tarjoajan edellytettiin pystyvän tarjoamaan palvelua talon sisältä käsin vasta 1.7.2004 alkaen eikä jo tarjouksen jättämisen ajankohtana. Koska kantaja ei suostunut pidentämään sopimusta puitesopimuksen päättymisen jälkeen 31.3.2004, komission oli pakko löytää WT:n kanssa sopimusjärjestely palvelun jatkuvuuden turvaamiseksi. On ilmeisen oikeutettua, että palvelun aloittaminen ennenaikaisesti 1.4.2004 vaati sopimuksen muuttamista siten, että se salli palvelujen väliaikaisen tuottamisen talon ulkopuolelta käsin. Tältä osin on myös huomattava, että WT pystyi täyttämään hankintaeritelmässä asetetut edellytykset, koska se kykeni tuottamaan palveluja sisältä käsin 24.5.2004 alkaen eli yli kuukautta ennen tuossa eritelmässä asetettua takarajaa.

103 Niinpä on katsottava, että soveltamissääntöjen 126 artiklan 1 kohdan c alakohdassa olevat edellytykset täyttyivät ja että turvautuminen neuvottelumenettelyyn oli oikeutettua.

104 Lopuksi kantajan sen väitteen osalta, jonka tämä esittää vastauskirjelmässään ja joka koskee varainhoitoasetuksen 89 artiklan 1 kohdassa vahvistettujen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja syrjimättömyyden periaatteen loukkaamista, on huomattava, että työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan mukaan asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu kirjallisen käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin. Koska väitettä ei ole esitetty kannekirjelmässä ja koska kyseessä ei ole kirjallisen käsittelyn aikana esille tullut seikka, se on jätettävä tutkimatta.

105 Edellä todetun perusteella on ilmeistä, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä virhettä arvioidessaan hyväksytyksi tulleen tarjouksen laatua. Näin ollen toinen kanneperuste on hylättävä.

3. *Hankintaerää 1 koskevan sopimuksen tekemiseen liittyvien asiakirjojen esittämispyyntö*

106 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on prosessinjohtotoimena pyytänyt väliintulijaa esittämään tämän tarjousta koskevia tietoja. Tästä syystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo saavansa jutun asiakirjoista riittävät tiedot voidakseen ratkaista asian määräämättä komissiota esittämään kantajan työjärjestyksen 64 artiklan nojalla esittämän vaatimuksen mukaisesti kaikki asiakirjat, jotka koskevat hankintaerää 1 koskevan sopimuksen tekemistä.

Vahingonkorvausvaatimus

107 Edellä todetusta seuraa, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä päätyessään valitsemaan hyväksytyksi tulleen tarjoajan eikä muutoinkaan rikkonut varainhoitoasetusta. Kantaja ei myöskään esitä mitään muuta sen kahdesta kanneperusteesta erillistä perustetta, jonka perusteella kyseessä olisi lainvastaisuus, joka johtaa yhteisön vastuuseen. Tämän vuoksi vahingonkorvausvaatimus on katsottava perusteettomaksi ilman, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tarpeen tehdä ratkaisu vaatimuksen tutkittavaksi ottamisen edellytyksistä.

108 Näin ollen ja edellä todetun johdosta kanne on kokonaisuudessaan hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

109 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, kantaja on velvoitettava korvaamaan komission ja väliintulijan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(toinen jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Kantaja velvoitetaan korvaamaan komission ja väliintulijan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut.**

Pirrung Forwood Papasavvas

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä heinäkuuta 2005.

H. Jung

kirjaaja

J. Pirrung

jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt ..... II - 2632

Asian tosiseikat ..... II - 2633

Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 2637

Kumoamisvaatimus ..... II - 2640

1. Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee soveltamissääntöjen 146 artiklan rikkomista ja ilmeistä virhettä tarjousten taloudellisessa arvioinnissa ..... II - 2640

Asianosaisten lausumat ..... II - 2640

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 2645

Palkkakustannukset ..... II - 2647

Toimintakustannukset ..... II - 2649

Yleiskustannukset ..... II - 2649

Jakojärjestely ..... II - 2651

2. Toinen kanneperuste, joka koskee ilmeistä virhettä tarjousten teknisen puolen laadun arvioinnissa ..... II - 2652

Asianosaisten lausumat ..... II - 2652

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 2655

3. Hankintaerää 1 koskevan sopimuksen tekemiseen liittyvien asiakirjojen esittämispyyntö ..... II - 2661

Vahingonkorvausvaatimus ..... II - 2661

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 2661